

SZÉPIRODALMI ÉS MŰVÉSZETI F O L Y Ó I R A T

[Főoldal](#) | [Tartalom](#) | [Szerzők](#) | [Szépirodalom](#) | [Publicisztikák](#) | [Állandó rovatok](#) | [Górcső](#) | [Szemlék](#) | [Galéria](#) | [Rendezvénytár](#) | [Impresszum](#)

Videó

*Márton László, a hónap alkotója
műfordításából olvas fel
Az Irodalmi Jelen videója*

Keresés a honlapon:

Bene Adrián: Létmegvilágítás – Laura Garavaglia: Csendkvantumok, Fordította és válogatta Halmosi Sándor

Létmegvilágítás

(Laura Garavaglia: *Csendkvantumok*, Fordította és válogatta Halmosi Sándor, AB ART Kiadó, Budapest, 2020, Lyra omnis 10.)

A költészeti modernitásnak, amelynek előfutáraként Hölderlinre szokás utalni, lényegi mozzanata az önreflexió, gyakran visz színre olyan esztétikai-filozófiai problémákat, mint a hang és a csend, a saját és az idegen kölcsönhatása a szubjektumban, valamint a megértés, megérthetőség és a nyelvi kifejezhetőség,

Partnereink:

(ki)mondhatóság. A mű, a művészet kérdései a létre és a semmire való rákérdezéssel simulnak össze. Mallarmétól Rilken át Celanig kapcsolódik ehhez a létezés esetlegessége vagy tragikum, ezen keresztül a lét mint olyan megvilágítása. A létmegértésben levést az emberi létező (ittlét/jelenválólét) kitüntető sajátosságának tekintő Heidegger számára a költészet mint poiésisz az igazság megalapítása: a létező létének megvilágítása, olyan esemény, amelyben megnyilatkozik minden dolgok lényege, a lét. Fenomenológiai-egzisztenciálfilozófiai olvastban Laura Garavaglia ehhez a szellemi tradícióhoz mérhető módon mutatja fel a természet, az anyag, a kozmosz emberfeletti létét és az emberi létezés személytelenül is bensőséges esetlegességtapasztalatát. Sajátossága, hogy ez a tapasztalat nem a viszonylagosságból fakadó perspektivizmusban, inautentikusság-érzésben és iróniában jelentkezik. Nyelvi és egzisztenciális válságtudat helyett az univerzum héralkeitoszi rendjére tekintő harmónia hatja át a verseket. A természet látszólagos szabálytalanságában megmutatkozó fraktálok, önismétlő geometriai formák rendje ez, amelyben az egyén életútjának kanyargó zsákutcai a létezés mintázataiként jelennek meg a tér-idő-képen, a lét egészének vásznán.

A lét kozmikus dimenziói és az emberi létezés esetlegessége, személyessége dialektikus mozgásban kapcsolódik össze a versekben. Ezt erősíti fel a struktúra, amelyben Halmosi Sándor zenei kompozícióvá egyesítette az általa válogatott darabokat. Az öt ciklusba rendezett anyag úgy haladja meg alany és tárgy ellentétét, a nyelv által megnevezve a lét nem nyelvi szövedékét, hogy a létező, a szubjektivitás és a Lét között egyfajta pulzálás figyelhető meg. A filozófiai értelmezés mellett adódik az írás esztétikai fogalmának Mallarmé és Blanchot általi megközelítése, miszerint az nem egy saját, szubjektív hang, sokkal inkább pluralitás, játék, zene. Garavaglia verseit olvasva a nyitóverseknek (*Önarckép; Nyár I.; Nyár II.*) az emlékezés helyzete, témája olyan alanyiságot biztosít, amelyet a természet állandósága („áramlatok”, „száraz alga”) és a szabályos ismétlődés („a műsor tulajdonképpen mindig ugyanaz”) helyez keretbe. Garavaglia jellegzetes költői fogása az enigmatikus költői kép vagy axiomatikus, esetleg szimbolikus kijelentés a zárlatban („A kifeszített fekete fonál megpattan.”), jelezve a hétköznapi racionalitás határait, a nem fogalmi megértés szükségességét. Itt még jellemző a klasszikus szürrealizmusra emlékeztető asszociációs logika a vers egészében is (*A nő izzadtsága*). A kötet rendfogalmának matematikai ihletforrásait tekintve önironikus az *Asperger-szindróma* ódái emelkedettsége a szabályossággal kapcsolatban („Rendezett sorrend, / tökéletes rendszer.”) ugyanakkor támogatja a hétköznapi ész, az úgynevezett normalitás fent jelzett zárójelbe tételét. A rend keresése még személyes keretben jelenik meg *Az öregség fürgességében* a létezés rendszerességeként, a létező nézőpontjából, valójában egy hiányérzetet mutatva fel, a meg nem talált rendét, a lét igazságáét. Az ebből induló útkeresés („rendszeresíteni a létezést, / rendet rakni”) csak szemléletváltással lehet sikeres, „a Világegyetem vonalainak keresése” az *Indikatív jelenben* és a megismerés korlátozottságának megértése a *Kvantummechanikában* („Bizonyos dolgok csak megtörténnek, / és ennyi. Nem lehet tudni, miért.”) a

létező részleges nézőpontján való túllépés kísérlete, a lét kozmikus rendjének meglátása felé. A rend és a sors távolról sem jelentenek transzcendens beállítottságot, a lét nagyon is világi, hozzánk is tartozik, szabályossága anyagilag, testileg nyilvánul meg, ahogyan az első ciklus záróverse plasztikusan fogalmazza meg: „A testből, jobban, mint bármi mást, / főleg a szájat szeretem, / amely a világból táplálkozik, / és szavakat farag.”

A következő ciklus folytatja azt a költői kutatást, amelynek tárgya az anyagnak és az életnek a nyelv előtti, rejtélyes működése (*[Ideje leásni]*; *Születés*; *Tudod*). Kezdeként tudatosítja a létező nézőpontjának („tapasztalat”) korlátozottságát annak lényegével, a léttel szemben (és/vagy a léttel mint egészes struktúrával, renddel szemben), annak anyagiságában és vitalitásában („élet”). Egyúttal a fogalmi megértés és a nyelvi kifejezés, kifejezhetőség elégtelenségét is jelzi: „egyedi absztrakt főnév, / haszontalan tét, illuzórikus játék”. (*[Ideje leásni]*) Az egyén magányáról, szubjektivitásba zártságáról szóló két vers (*[A magány nem ismer kegyelmet]*; *[Csillagsejtek, hippokampuszok]*) biológiai beszédmódja folytatódik a *Születésben és a Tudodban*, hogy aztán a következő versben (az időről) meghökkentő, szürrealista képekkel párosuljon: „Felveszem a nap csikkjét, / csontig hámozom a szavakat, / szopom a csontvelőt, ameddig csak tudom.” A szubjektivitás és az idő kapcsolatát járja körül a *Lina nővér*, a *[Nincs kedvem kimenni]* és *[Az ég folyton változó fraktálokba fagyva]* kezdetű vers, utóbbinak a konklúziója: „Semmi sem marad meg abból, ami vagyunk.” Az (egyéni) időhöz – a jelenhez – itt a semmi a következő darabban, *[A holnap éjszakája már közel]* kezdetűben – a jövő kapcsán – a csend, a pusztulás, a sírás asszociálódik. A lét tragikus értelmetlensége, abszurditása jelenik meg a *[Ki tudja, mit gondolt magáról]* és az *[Olyan volt anno]* kezdetű versekben; az élet végességével szembesít a *Rövid vakáció*. Ezzel áll szemben a természet, az alkotó anyag örök, ciklikus, embertelen rendje: „A gleccser patakfonalként vérzik, / örök áramlásban. / Mindent a szél javasol.” (*[Lassú. Szürke.]*)

A harmadik, *A test nullára feszül* című ciklus az eddigiek folytatásaként a szubjektivitás hiánya és jelenléte közötti váltakozás ritmusára lüktet. A *[Gyenge erők]* kezdetű vers egyik lehetséges olvasata szerint a kozmosz működésének, a káosznak és a kontinuumnak a végtelen háttérén jelzesszerűen, hiányával és kínjával tüntet az én: „kegyetlen tökéletesség, ahol nem vagyok”. Az [Elektronok] általános emberi szubjektumot csempész a fizikai világba: „Zúzott kövek vagyunk, / kihagyott fogadások, / átláthatatlan szükségű anyag.” A ciklus verseiben ezután végig ez a fizikai-kémiai beszédmód uralkodik („ahol minden fel van függesztve / egy elvont képlet tökéletességében”), amibe beszűrődnek az olyan antropomorf nyomok, mint az érzés, a lelkiismeret, a fájdalom, a szórványos első személyű megszólalás. A rövid, 4-10 soros szabadversek szinte mindegyike tömör és nagy hatású, paradoxális módon monumentális, ahogyan egy-egy villanással feltárja a létezés terhének, a léthez való viszonynak egy-egy nyelvileg csak költőien megfogalmazható aspektusát.

A „Számok és csillagok” részben szereplő versek az univerzum törvényszerűségeinek, harmóniájának olyan faggatói előtt tisztelegnek, mint Püthagorasz, Arkhimédész, Descartes és egy sor új horizontot nyitó matematikus, rendszerint tragikus sorssal. Ezekben a nyelv referenciális, inkább eszközszerű, mint teremtő. Ilyen szempontból a ciklusba rendezett hommage-ok felfoghatóak egyfajta poétikus lábjegyzetként a kötet *poiészisz* funkcióban értelmezhető műveihez. Az utolsó részben („A dolgok élő jelenléte”) a tudománytól, az univerzum rendjétől és ennek szomorú sorsú kutatóitól visszakanyarodunk az emberi létezéshez, élethez és halálhoz, aktuális barbársághoz, tragikus félreértéshez. Meghatározó motívumok a búcsú és a gyász (*Online Skype; Yusuf; Anyák; Vég; Távollét*), majd az emlékezés és a szeretet. Erős és kevésbé kiemelkedő darabok következnek egy a korábbiakhoz képest banálisabb, de konkrétabb, személyesebb költészetet is bemutatva a szerző repertoárjából. Összességében ez a közel száz oldalas, bő merítés Laura Garavaglia munkásságából nem csupán világirodalmi tájékozottságunkhoz járul hozzá a kortárs líra terén (már ez sem volna kevés), hanem az elmúlt években magyarul megjelent egyik legjelentősebb verseskötet. Nem mellesleg, arra emlékeztet – amiként a *Lyra omnis* sorozat egész vállalkozása –, hogy igencsak ráfér a magyar nyelven verset olvasó közönségre a kortárs külföldi költők megismerése, az igényes műfordítások friss ingere.

Megosztás

Bene Adrián (Pécs, 1977) irodalomtörténész, narratológus, filozófus, pedagógus

A Holdkatlan Szépirodalmi és Művészeti Folyóirat szerkesztője, az Acta Romanica rovat vezetője.

Ez a Mű a [Creative Commons Nevezd meg! - Ne add el! - Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi Licenc](#) feltételeinek megfelelően felhasználható.